

Miért érdemes „tüdőszűrésre” menni?

Történeti kitekintés:

A tuberculosis (tbc) egy baktérium által okozott súlyos betegség, mely a XX. század elején is jelentős járványokat okozott, és az egyik fő haláloknak számított. Az ellene való küzdelem egyik fő eleme volt a tüdőgyógyintézetek és az országos tüdőgondozó hálózat kiépítése. A kötelező tüdőszűrés rendszere a tüdőgondozókban került kialakításra. A 70-es években a magyar lakosság 70%-a részt vett a szűréseken. A hálózat sikerét bizonyítja, hogy a tüdővész mint járvány megszűnt. A tüdőszűrés így ma már – néhány kisebb körzetet leszámítva – önkéntes alapú. A fokozott kockázatnak kitett rétegekben (pl. egészségügyi dolgozók) ma is kötelező az évenkénti kötelező mellkas szűrés. A nemzetközi és a hazai tüdőgyógyász ajánlás szerint a 40 év feletti populációnak évenkénti mellkas szűrés javasolt.

A vizsgálat menete:

A szűrővizsgálat a tüdőgondozókban zajlik, mely önkéntes alapú, így orvosi beutaló nem szükséges. Egy speciális röntgen felvétel készül a mellkasról. A röntgen készülékek zöme ma már digitális, így minimális sugárterhelést jelent. A felvételt kettő orvos leletezi, általában összevetve az előző évek során már rendelkezésre álló felvételekkel. Ha rendellenességet találnak, akkor a felvétel „kiemelésre” kerül: a pácienset behívják a szakrendelésre és az adott eltérésnek megfelelő kivizsgálást elindítják.

A szűrővizsgálatok típusai:

A klasszikus tüdőszűrés¹ a tüdőgondozókban történik. Egyes megyékben – ahogy Veszprém megyében is – a lakossági szűrés hatékonyabb elvégzése érdekében szűrőbusz² is rendelkezésre áll. A szűrőbusz előzetesen egyeztetett időpontban kéri az adott településre, így az embereknek nem kell elutazni a legközelebbi tüdőgondozóba a röntgenfelvétel elkészítése céljából, hanem azt saját lakóhelyükön tehetik meg. Foglalkozásegészségügyi alkalmassági feltétel a friss tüdőszűrő lelet megléte, így nem ritka, hogy nagyobb munkavállalói létszámú cégek (pl. gyárak) is kéri a kitelepüléssel szűrését.

Bizonyos populációknak ajánlott az ún. célzott szűrés elvégzése. Ez azt jelenti, hogy bizonyos betegségekre kifejezetten veszélyeztetett populációkat érdemes egy modernebb szűrési módszerrel vizsgálni, ez a LDCT³. Az eljárás egy alacsonyabb sugárterheléssel járó mellkas CT vizsgálat, mely a klasszikus röntgenképnél részletesebb, több információt nyújtó technika.

A tüdőszűrés haszna:

Kezdetekben a tüdőszűrés kiemelte a tuberculosisban szenvedő, de kevés panasszal rendelkező betegeket. A kiemelésnek nagy jelentősége volt, hiszen ezeket a betegeket el kellett különíteni, így

¹ Szakmai megnevezése: SEF (stabil ernyő felvétel)

² Az itt készült röntgenfelvételi eljárás szakmai megnevezése: MEF (mozgó ernyő felvétel)

³ LDCT: Low Dose Computed Tomography (alacsony dózisú komputertomográfia)

a gyógyításuk nagyobb sikerrel kecsegtetett. Az igazi előny a járványügyi védekezés területén mutatkozott meg, hiszen a fertőző egyének elszigetelése kulcskérdés volt a járvány megakadályozása szempontjából.

A tbc sikeres visszaszorítása miatt ma a tüdőszűrés legnagyobb értéke a rosszindulatú tüdőbetegségek kiemelése. A tüdőrák mind a nők, mind a férfiak körében a leggyakrabban előforduló, halált okozó rák fajta. Magyarországon évente 8-10.000 új beteget diagnosztizálnak ezzel a rettegett, rossz gyógyhajlamú betegséggel. Az ezzel küzdő betegek döntő hányadának reális esélye a gyógyulásra csak a daganat műtéti eltávolítása esetén van. Fontos tudni: ha a tüdőrákos betegeknél panasz jelentkezik, többségük (kb. 2/3-uk) már nem operálható! A szűréssel kiemelt, panaszmentes betegeknél kb. 2/3-a azonban még operálható stádiumban van.

Itt jegyzendő meg, hogy a „tüdőszűrés” elnevezés helyett helyesebb lenne a „mellkasszűrés” elnevezés használata. A mellkasban tudniillik a tüdő mellett számos más szerv is elhelyezkedik, így korai stádiumban ki lehet emelni a pajzsmirigy, a csecsemőmirigy, a gerinc, a rekesz, a bordák vagy éppen a szív rendellenességeit is. Fiatalabb betegek esetén a kiemelések jelentős része nem a tüdő rendellenességei miatt történnek!

A tüdőszűrés korlátai:

A mellkas röntgen a mellkas struktúrája miatt a tüdő kb. 70%-át mutatja, így a maradék terület rendellenességei rejtve maradhatnak. Könnyebb és informatívabb a felvétel, ha van összehasonlítási alap, azaz a leletező orvos a jelen felvételt össze tudja hasonlítani az előző évek képeivel. Ezen esetekben a változás könnyen figyelemfelkeltő lehet.

A kiemelt betegek további vizsgálatait részletesebb információt biztosító – de nagyobb sugárterheléssel és költségekkel is járó – képalkotó vizsgálatokkal történnek (CT, PET CT⁴).

A fentiek alapján elmondható tehát, hogy egyéni és lakossági szinten is jelentősége van a rendszeres szűrésnek való részvételnek. Pár pillanat a vizsgálóban az egész életedre kihatással lehet. A szűrés a Te érdeked is!

Jó egészséget kíván:

Dr. Medgyasszay Balázs

tüdőgyógyász, osztályvezető főorvos

⁴ PET CT: pozitronemissziós tomográfia komputertomográfiával. Ez ma a daganatos betegek kórismézésében az egyik legkorszerűbb képalkotó vizsgálati eljárás.

